SLUTTRAPPORT

– ARKIVET ETTER KNUT STEINAR VINDFALLET

Stavanger byarkiv ble høsten 2024 tildelt arkivutviklingsmidler for prosjektet «Tatt av Vindfallet». Nedenfor følger sluttrapport for prosjektet.

KORT OM ARKIVET ETTER KNUT S. VINDFALLET

Stavanger byarkiv mottok sommeren 2024 fotoarkivet etter Knut Steinar Vindfallet.

Vindfallet var en sentral pressefotograf i Stavanger og omegn fra slutten av 1960-tallet og fram til sin død i 2023. Han var ansatt ved Rogalands Avis i perioden 1969-1976, og deretter i Stavanger Aftenblad fram til han gikk av med pensjon i 2011. Vindfallet tok med seg store deler av sin produksjon da han sluttet i avisene. Det kan nevnes at Stavanger byarkiv fra før av har fotoarkivet etter Rogalands Avis, hvor det fortsatt ligger flere tusen bilder igjen etter Vindfallet. Mange av disse er skannet og kan ses på www.stavangerbilder.no. I løpet av 2025 har vi også mottatt fotoarkivet til Stavanger Aftenblad, et fotoarkiv som også inneholder store mengder fotografier etter Vindfallet. Hele hans livsverk er dermed nå bevart hos oss for ettertiden, fordelt over disse tre viktige arkivene.

Vindfallet var en svært aktiv og oppsøkende fotograf, kjent for å finne både artige situasjoner og historisk sentrale hendelser for å feste på film. Han var utadvendt, folkekjær og et kjent fjes for mange rundt om i distriktet. Få år før han døde utgav han også bok over egen virksomhet, en bok som ble godt mottatt blant både presse og publikum.

I tillegg til sitt virke som pressefotograf, utførte Vindfallet en rekke oppdrag for både privatpersoner, bedrifter og institusjoner, bl.a. Varmestuens venner og revyscenen Stavangeren.

SORTERING OG ORDNING AV FOTOGRAFIENE I SERIER

Stavanger byarkiv har i løpet av 2025 jobbet med sortering, ordning og pakking av fotoarkivet etter Knut Steinar Vindfallet. Prosjektet ble påbegynt i henhold til planen 01.04.2025. To av byarkivets faste ansatte og en prosjektmedarbeider har fordelt arbeidet med ulike serier mellom seg. En av de fast ansatte hentet ut digitale bilder fra Vindfallets CD og DVD plater og overførte dem til server; en annen har konsentrert seg om negativene, mens den prosjektansatte fikk i oppdrag å ordne positiver og dias.

Det viste seg raskt at arkivet var mer omfangsrikt enn først antatt. CD-Platene alene inneholdt nærmere 60.000 motiver. Enkelte av disse viste seg å være dubletter. Noen plater viste seg også å være uleselige og måtte kasseres, men det store flertallet hadde innholdet intakt. Bildefilene herfra ble hentet ut fra diskene og overført til Stavanger byarkivs egen server. Disse ble lagt i egne mapper i henhold til innholdsbeskrivelsen som stod påskrevet hver enkelt CD/DVD. For disker uten påskrift ble mappen gitt navn etter det innhold som viste seg å være på dem.

De digitale bildene viste seg i liten grad å inneholde skanninger av Vindfallets eldre motiv, slik vi først hadde trodd og håpet. De bestod nesten utelukkende digitalt skapte bilder av nyere dato, fra tidlig 2000-tall og fremover, både reportasjebilder og bilder av mer privat art. Noen av bildene

var gitt metadata og det var tydelig at disse var tatt på oppdrag fra Stavanger Aftenblad. De fleste motivene hadde derimot ingen metadata og vi måtte i mange tilfeller gjette oss fram til hva slags kontekst disse er tatt i.

I all hovedsak har vi delt inn motivene i følgende underserier:

- Ud – Digitale bilder
    - Uda – Reportasjefoto Stavanger Aftenblad
    - Udb – Oppdrags- og reportasjefoto andre
    - Udc – Private bilder
    - Udd – Diverse (for bilder hvor proveniens er mer usikker)

Når det kom til de fysiske fotografiene viste det seg også raskt her at sorterings- og ordningsarbeidet ble mer tungvint enn først antatt. Selv om de 12 eskene med fotografier vi mottok var merket med hhv. *Negativer, Positiver, Dias og CD'er*, viste det seg at innholdet var langt mer blandet med ulike formater liggende sammen. Vi har derfor måttet sortere mye rot underveis. I tillegg er de fleste av bildene ikke merket med hverken dato eller innhold, og vi har derfor måttet ty til en del gjetning og omtrentligheter i registreringsarbeidet. I likhet med de digitale bildene viste det seg også at private motiver og oppdragsfoto ofte forekom om hverandre i samme filmrull. Vi har ikke skilt disse fra hverandre, men lot dem ligge i serien for oppdrags- og reportasjefoto.

En del filmer ble levert i permer med plastomslag og papiromslag (både merket og umerket), men mye lå også helt løst, enten rett i eskene eller i plastposer. Vi måtte dermed studere bildene via lysbord for å avgjøre hvilken underserie bildene skal plasseres i.

Mye av materialet lå helt løst, enten rett i eskene eller i plastposer slik som på dette bildet.

De fleste av eskene arkivet ankom i viste seg å inneholde ulike formater blandet sammen, hvilket gjorde grovsorteringsarbeidet mer utfordrende.

Deler av materialet befant seg ellers i permer, merkede og umerkede

Innholdet i permene var noen ganger merket...

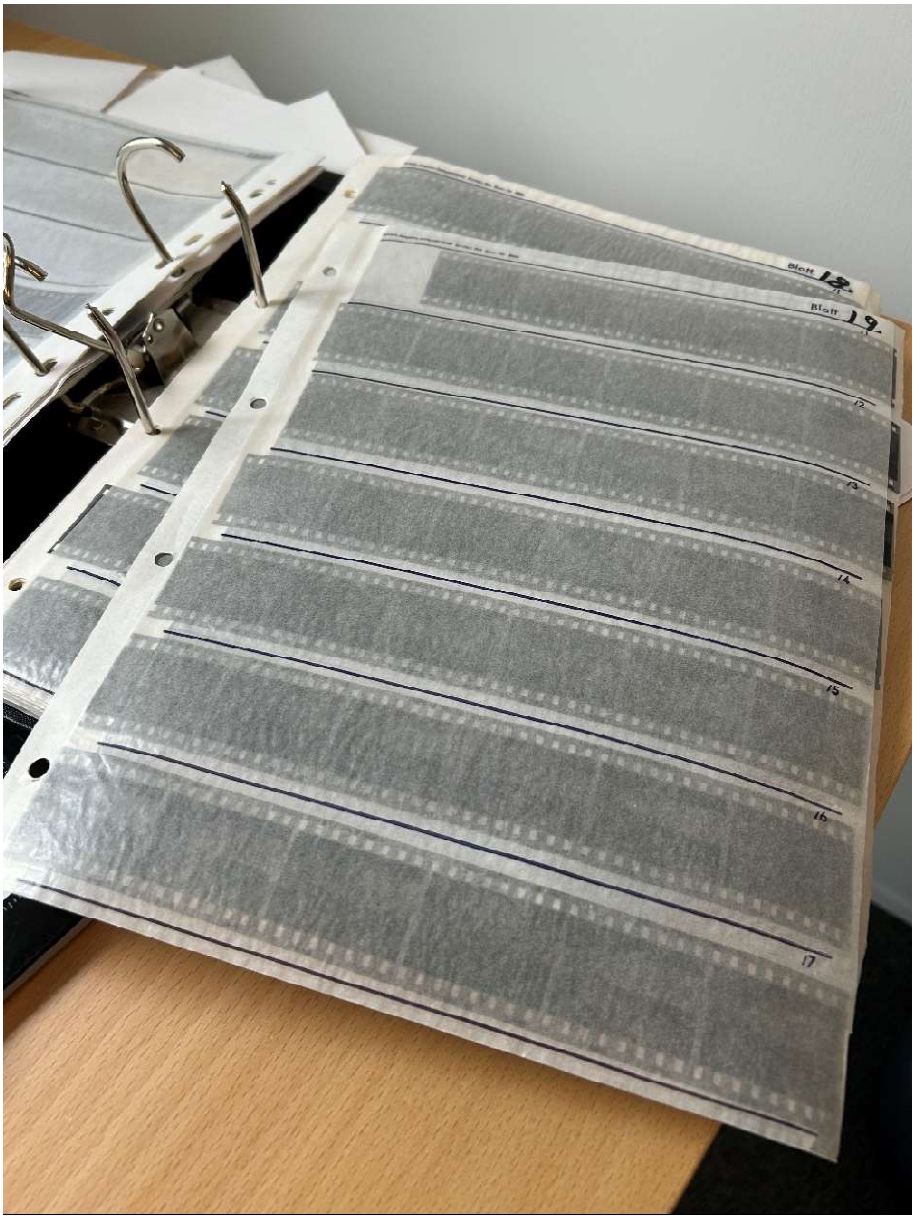

...men like ofte var arkene med både negativer og dias uten beskrivelse av innholdet.

Bildene ble etter hvert som de ble sortert og plassert i sine respektive serier, lagt i syrefrie fotokonvolutter med fotopapir mellom dem. Innholdet på fotografiene ble notert utenpå konvoluttene bildene pakkes i, samt i egne lister som vil bli eksportert til ASTA når alle seriene er ferdig pakket og antall arkivstykker er klare. Generelt innhold vil føres på hvert arkivstykke i ASTA, men det vil være umulig å gå helt i detalj. Det vil bli gjort først når bildene skannes og registreres enkeltvis.

Vi valgte å dele de fysiske fotografiene inn i følgende serier (med videre underserier):

- Ua – Negativer
    - Uaa – Reportasjebilder Stavanger Aftenblad
    - Uab – Oppdrags- og reportasjebilder andre
    - Uac – Private bilder
    - Uac – Diverse (bilder som det har vært vanskelig å avgjøre om har vært tatt i privat sammenheng eller som oppdragsfoto)
    - Uae – Reportasjebilder Rogalands Avis (det viste seg at det blant negativene befant seg motiver Vindfallet hadde tatt med seg fra sin tid som ansatt i Rogalands Avis, derfor ble denne ekstra underserien opprettet; serien er imidlertid langt mindre omfattende enn de andre.)
    - Uaf Oppdragsbilder 1988-89, A-Å (dette var en serie som dukket opp helt på tampen av ordningen med negativene. Den siste permen var, i motsetning til alle de andre permene, ordnet etter alfabetisk system. Vi valgte derfor å beholde denne inndelingen som en egen, separat underserie)
    - Uag Bilder tatt for Associated Press (Vindfallet var fra 1968 og fram til han ble ansatt i Rogalands Avis i september 1969, ansatt ved Associated Press i Oslo. En serie negativkonvolutter med reportasjebilder datert disse årene har vi derfor ordnet som en egen underserie.)

- Ub – Positiver
    - Uaa – Reportasjebilder Stavanger Aftenblad
    - Uab – Oppdrags- og reportasjebilder andre
    - Uac – Private bilder
    - Uac – Diverse

- Uc – Dias
    - Uaa – Reportasjebilder Stavanger Aftenblad
    - Uab – Oppdrags- og reportasjebilder andre
    - Uac – Private bilder
    - Uac – Diverse

Mye rot i det avleverte materialet gjorde ordningsarbeidet ekstra tidkrevende.

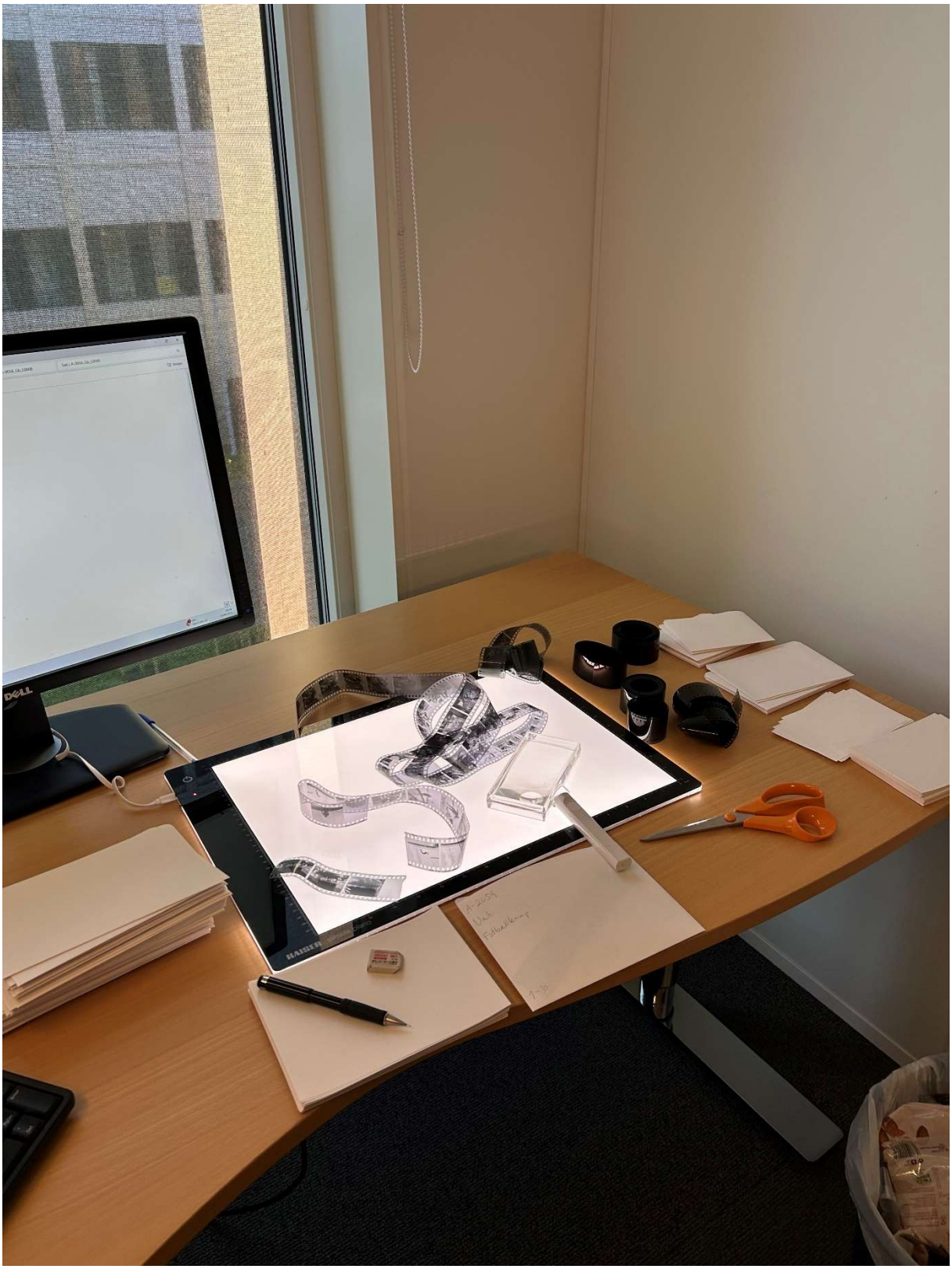

Etterhvert som bilder ble identifisert ble de lagt i syrefri spesialemballasje som ble merket med arkivnummer, serie og beskrivelse av innhold (spesifikt eller mer generell, alt etter hvor god beskrivelse som medfulgte materialet, eller hvor lett motivene lot seg identifisere fra byarkivets side).

De ferdig pakkede konvoluttene ble sortert i henhold til underserie og lagt i esker…

...for deretter å plasseres i byarkivets klimastyrte fotomagasin i påvente av å få pålimt etiketter.

KASSASJON

Noen av negativene og lysbildene som befant seg i plastomslag hadde forfalt såpass at emulsjonen var gått i oppløsning og motivet blitt fullstendig uleselig (muligens grunnet fuktskader). Disse kasserte vi fortløpende etter hvert som de har dukket opp. Det dreide seg heldigvis ikke om mange bilder totalt sett; totalt kanskje et sted mellom 80 og 100 fotografier. En liten del digitale bilder var også skadet, og ble kassert, i likhet med CD-platene som hadde uleselig innhold.

STATUS PER JANUAR 2026

Selv om kalenderen har bikket 2026, og prosjektperioden i utgangspunktet har utløpt, er vi dessverre ennå ikke i mål med pakking og ordningsarbeidet. Dette skyldes i første omgang at arkivet viste seg å være langt mer omfattende enn først antatt, langt mer rotete enn først antatt, og langt dårligere merket enn vi hadde forventet. I tillegg dukket det i løpet av både sommeren og høsten opp et par presserende oppgaver som måtte få prioritet og krevde full oppmerksomhet fra nesten alle byarkivets ansatte (ikke minst inntak av det omfattende fotoarkivet til Stavanger Aftenblad). Noe av den tilmålte tiden forsvant derfor i andre gjøremål. Vi har imidlertid forpliktet oss til å fullføre ordningsarbeidet og kommer derfor til å fortsette med dette arbeidet med egne midler utover nyåret helt til alt arkivmaterialet er gjennomgått, pakket, listeført og etikettert.

Arkivet har vist seg å være svært innholdsrikt, både geografisk så vel som i type motiver. Vi finner alt fra begivenheter og artistportretter av norske musikere på Østlandet i siste halvdel av 60-tallet, via modell- og reklameoppdrag, til typiske lokale reportasjebilder fra Stavangerområdet (Viking, oljevirksomhet, næringsliv og butikker, kulturpersonligheter og politikere), til internasjonale begivenheter som Cannes-festivalen og dekking av presidentvalg i USA. Dette er derfor et spennende arkiv som dekker en hel fotografkarriere til en av Stavangers mest markante reportasjefotografer. Arkivet føyer seg også pent inn i rekken av alle fotoarkivene med avis- og reportasjebilder som Stavanger byarkiv etter hvert forvalter, både etter Stavanger Aftenblad, Rogalands Avis, 1ste Mai, Stavanger Morgenavis, samt ulike frilansfotografer som har tatt bilder for disse avisene. Pressefotografier utgjør i dag kanskje så mye som 75% av vår totale fotobeholdning. At Vindfallets arkiv skulle tilfalle Stavanger byarkiv er derfor helt naturlig.
Vi takker for støtten vi har fått fra Arkivverket til ordningsarbeidet med dette materialet, et arbeid som vil fortsette utover 2026 til prosjektet er sluttført. Regnskap er vedlagt.